ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนชาติพันธุ์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

Casual Factors Affecting the Education Opportunities of Lower Secondary Ethnic Students Studying in the Office of Chiang Rai Primary Education Services Area 4

นายฐิตินันท์ สนิทดี
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ นิวรัตน์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.ปริมินทร์ อริเดช

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบโมเดลเชิงสาเหตุความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนชาติพันธุ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการสร้างและตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลเชิงสาเหตุของความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา พบว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า ไค-สแควร์ (χ^2) แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลตามสมมุติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาในภาพรวม โมเดลยอมรับสมมติฐานหลักที่ว่า โมเดลตามทฤษฎีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R2) ของตัวแปรตาม คือ ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา มีค่าเท่ากับ .96 แสดงว่า ตัวแปรในโมเดลร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาได้ ร้อยละ 96

2. เมื่อพิจารณาในโมเดล ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดในโมเดลที่มีต่อต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา คือ ปัจจัยด้านครอบครัว รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมน้อยที่สุด คือ ด้านนักเรียน

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดในโมเดลที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา คือ ปัจจัยด้านครอบครัว รองลงมา คือ ด้านนักเรียน และปัจจัยความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่า มีค่าอิทธิพลทางตรงน้อยที่สุด
ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดในโมเดลที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา คือ ความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่า รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านสังคม

คำสำคัญ ปัจจัยเชิงสาเหตุ, ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา, นักเรียนชาติพันธุ์

Abstract

The purposes of this study aimed to construct and examine the casual model related to the education opportunities of lower secondary ethnic students studying in the Office of Chiang Rai Primary Education Services Area 4. The findings of the study were as follows:

1. In terms of the construction and examination of the casual model in relations to the lower sec-

ondary ethnic students' education opportunities compared with Chi-square (χ^2) and no significant difference, it showed that the constructed model worked with the dependent variable on their education opportunities with 96 percent, according to the major research hypotheses, was relatively consistent with its empirical data, regression coefficient;

2. As compared among this model, factors affecting the education opportunities of lower secondary ethnic students studying in the Office of Chiang Rai Primary Education Services Area 4 were mostly observed in terms of their family, followed by their beliefs and ethnic culture, their education site, their social tasks, and their student's characteristics;

Most importantly, direct factors affecting the education opportunities of lower secondary ethnic students studying in the Office of Chiang Rai Primary Education Services Area 4 were mostly observed in terms of their family, followed by student's characteristics, and their beliefs and ethnic culture, meanwhile indirect factors affecting the education opportunities of lower secondary ethnic students studying in the Office of Chiang Rai Primary Education Services Area 4 were mostly observed in terms of their beliefs and ethnic culture, followed by their education sites, whereas the social factors was less influenced.

Keyword Casual Factors, the Education Opportunities of Lower Secondary, Ethnic Students

บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 4 เป็นเขตพื้นที่ที่มีมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ อาทิ ม้ง (แม้ว) เย้า อาข่า (อีก้อ) จีนฮ่อ ไทยลื้อ ขมุ มูเซอ เป็นต้น ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพเข้ามา เพราะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในประเทศเพื่อนบ้าน (ขวัญชีวัน บัวแดง, ปนัดดา บุณยสาระนัย และประสิทธิ์ ลีปรีชา, 2546 : 30) รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา โดยได้มีการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรในวัยเรียนทุกคน รวมทั้งนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 โดยดำเนินนโยบายจัดตั้งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2534 เป็นต้นมา รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้นักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งส่วนมากจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ธุรกันดาร เข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้น ทำให้มีความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษามากขึ้น จากสถิติการศึกษาต่อของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2552- ปีการศึกษา 2554 นักเรียนมีอัตราการเรียนต่อร้อยละ 98.57 , 99.49 และ 99.84 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อย่างไรก็ตามยังมีนักเรียนอีกจำนวนหนึ่งซึ่งยังไม่ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เมื่อศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด พบว่า นักเรียนส่วนมากที่ได้รับการศึกษาต่อมักจะเป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้รายงานการวิเคราะห์โอกาสและคุณภาพการศึกษาของประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า อัตราการเรียนต่อของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 มีอัตราการเข้าเรียนต่อน้อยที่สุดอันดับที่ 3 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 168) และจากสถิติข้อมูลการศึกษาการศึกษาของเขตพื้นที่การประถมศึกษาเชียงรายรายเขต 4 พบว่า นักเรียนที่ออกกลางคัน ร้อยละ 0.41 จากรายงานดังกล่าวแสดงว่า ยังมีที่ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความไม่เสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4

จากสภาพความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนชาติพันธุ์ รวมถึงผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเบื้องต้นพบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาอิทธิพลทางตรง ที่จะส่งผลต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา แต่ไม่มีการศึกษาอิทธิพลทางอ้อมซึ่งในความเป็นจริงปัจจัยที่มีอยู่อาจมีอิทธิพลทางอ้อมกับความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจและทำการศึกษาปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยใช้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งผลการค้นพบจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียน

ชาติพันธุ์ เป็นวิถีทางไปสู่ความเสมอภาคในชีวิตของบุคคล เพราะสังคมเปิดโอกาสให้บุคคลประกอบอาชีพต่างๆ ตามแนวทางที่ระบบการศึกษาเตรียมมาให้ การศึกษาจึงเป็นบันไดที่บุคคลจะปีนขึ้นไปเพื่อโอกาสของชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 : 2) หากเด็กวัยนี้ได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพก็จะทำให้สามารถพัฒนาตนเองทั้งทางด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและเป็นกำลังที่จะพัฒนาประเทศชาติให้เจริญต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบความสอดคล้องของปัจจัยเชิงสาเหตุของโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนชาติพันธุ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลที่ได้จากการวิจัย ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งสถานศึกษา ครู อาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัย ไปใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาแก่นักเรียนอย่างมีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาและเกิดประโยชน์แก่นักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหาต่างๆ เพื่อนำไปสู่คำตอบของวัตถุประสงค์ โดยมีตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้คือ

1. ตัวแปรภายนอกแฝง ประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยด้านความเชื่อและวัฒนธรรม ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมและประเพณี และความเชื่อเกี่ยวกับวิถีการดำรงชีวิต

1.2 ปัจจัยด้านสังคม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.3 ปัจจัยด้านสถานศึกษา สภาพแวดล้อมโรงเรียน สัมพันธภาพระหว่างครูกับกับนักเรียน และการแนะแนวการศึกษา

2. ตัวแปรภายในแฝง ประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยด้านครอบครัว สัมพันธภาพภายในครอบครัว และการสนับสนุนทางการเรียนของผู้ปกครอง

2.2 ปัจจัยด้านนักเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และเจตคติต่อการเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาติพันธุ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 จำนวน 19 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 7,678 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 ปีการศึกษา 2555 จำนวนทั้งหมด 600 คน คำนวณได้จากการใช้สูตรของ Yamane (1973 : 727) ที่มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 95% และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้กรอกแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามด้านวัฒนธรรมและความเชื่อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามด้านปัจจัยทางสังคม

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามด้านสถานศึกษา

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามด้านปัจจัยครอบครัว

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามปัจจัยด้านนักเรียน

ฉบับที่ 6 แบบสอบถามความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย และนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ยื่นต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา เพื่อขอความ

ร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ จัดเตรียมแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือในการวิจัย ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และหลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืน จึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทำการลงรหัส แล้ววิเคราะห์หาค่าทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน และรายงานผลของการวิจัยต่อไป

การจัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 เพื่อสร้างและตรวจสอบความสอดคล้องของปัจจัยเชิงสาเหตุของโมเดลที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเบ้ (Skewneess) ความโด่ง (Kurtosis) คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวกับตัวแปรตาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson – Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์ KMO and Bartlett's Test

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงทางอ้อมต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนชาติพันธุ์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 วิเคราะห์โมเดลลิสเรลตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยมีค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์ตามภาวะสันนิษฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้

2.1 ค่าไค-สแควร์ (Chi-Square : χ^2)

2.2 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI)

2.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ด้วยค่าระดับชั้นความเป็นอิสระ (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI)

2.4 ค่าดัชนีรากมาตรฐานของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Squared Residual : SRMR)

2.5 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Squared Error of Approximation: RMSEA)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลเชิงสาเหตุของความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา พบว่าเมื่อมีการการปรับโมเดลแล้ว ปรากฏว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า ไค-สแควร์ (χ^2) แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าไม่มีการปฏิเสธสมมติฐานหลัก ที่ว่าโมเดลตามสมมุติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (Goodness-of-Fit Index : GFI) มีค่าเข้าใกล้ 1 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง ที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness-of-Fit Index : AGFI) มีค่าเข้าใกล้ 1 รวมทั้งดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (Root Mean Squared Residual : RMR) มีค่าเข้าใกล้ศูนย์ (RMSEA) มีค่าไม่เกิน 0.05 ค่าส่วนเหลือในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Residual) มีค่าไม่เกิน 2.00 รวมทั้งกราฟ Q-Plot มีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุม เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว โมเดลไม่ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าโมเดลตามทฤษฎีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ (R2) ของตัวแปรตามคือ ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา มีค่าเท่ากับ .96 แสดงว่า ตัวแปรในโมเดลร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาได้ร้อยละ 96

2. เมื่อพิจารณาในโมเดล ตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมสูงสุดในโมเดลที่มีต่อต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา คือ ปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.90 โดยเป็นอิทธิพลทางตรง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่า มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.71 แยกเป็นอิทธิพลทางตรง -0.06 และเป็นอิทธิพลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านนักเรียน เท่ากับ 0.77 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านสถานศึกษา มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.359 โดยเป็นอิทธิพลทางอ้อมผ่าน ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านนักเรียน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมน้อยที่สุด คือปัจจัยด้านสังคม มีอิทธิพลรวมสูงสุดเท่ากับ -0.21

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุดในโมเดลที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา คือ ปัจจัยด้านครอบครัว มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.90 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รองลงมา คือ ด้านนักเรียนมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.13 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่า มีค่าอิทธิพลทางตรงน้อยที่สุด คือ -0.06 ไม่มีมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุดในโมเดลที่มีต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา คือ ความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่า มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.77 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ รองลงมา คือ ปัจจัยด้านสถานศึกษา ค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.59 ไม่มีมี

นัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลน้อยที่สุด คือ ด้านสังคม มีค่าอิทธิพลเท่ากับ -0.21 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การอภิปรายผล

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนชาติพันธุ์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 4 มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลดังนี้

1. ปัจจัยด้านครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเสมอภาคการศึกษามากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่ เป็นหน่วยเล็กๆ ทางสังคมที่มีความสำคัญที่สุดต่อการกล่อมเกลาเด็กและเยาวชนให้เติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์มีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่น ครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมแรกของบุคคลประสบการณ์และความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด การมองโลก การมองตนเอง และการพัฒนาบุคลิกภาพตลอดจนการกำหนดคุณภาพความสัมพันธ์ที่บุคคลจะมีกับผู้อื่นในอนาคต ครอบครัวทำหน้าที่หล่อหลอมความเป็นมนุษย์ด้วยการเลี้ยงดู ให้การเรียนรู้แก่ลูก ครอบครัวจึงมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 70-72) ได้ศึกษาโอกาสทางการศึกษาของเด็กอพยพต่างด้าวและเด็กชนเผ่า ในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญมากที่สุดในการอธิบายโอกาสทางการศึกษาของเด็กที่ไหน ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการมองเห็นคุณค่าการศึกษาของผู้ปกครอง ผู้ปกครองที่เห็นคุณค่าของการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาย่อมทำให้นักเรียนมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับ คงเดช พรมยา (2531: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัด พบว่า ความสนใจและความเอาใจใส่ของบิดามารดา ผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเรียนต่อและไม่เรียนต่อของนักเรียน และยังสอดคล้องกับ สมทรัพย์ อติชาติบุตร (2541 : 128 - 131) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อการศึกษาต่อของนักเรียนส่งผลต่อโอกาสในการศึกษาต่อ

2. ปัจจัยด้านความเชื่อและวัฒนธรรมชนเผ่า มีอิทธิพลทางตรง และอิทธิพลรวมต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา ในทิศทางที่เป็นบวก โดยส่งผ่านปัจจัยด้านครอบรัวและปัจจัยด้านนักเรียน ทั้งนี้เพราะว่าในสภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างก็มีอัตลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตใจเป็นแบบแผนความคิด การดำเนินชีวิตที่ยอมรับที่สืบทอดต่อกันมาของสังคมของแต่ละชนแต่กลุ่ม ความไว้วางใจ ความมั่นใจ ความเคารพนับถือและเป็นที่พึ่งพาอาศัยของนักเรียน ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณีและพิธีกรรมที่แสดงออกถึงความสัมพันธ์ที่คนมีต่อบรรพบุรุษ ผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติที่อยู่รอบตัวของนักเรียนแต่ละชนเผ่า และความผูกพันของนักเรียนที่มีต่อวัฒนธรรมของครอบครัว ซึ่ง บุญลือ วันทายนต์ (2524 : 47) กล่าวว่า การยอมรับข้อเสนออย่างใดอย่างหนึ่ง ว่าเป็นความจริง การยอมรับนี้อาจเกิดจากสติปัญญา เหตุผลหรือศรัทธาโดยไม่ต้องมีเหตุผลใดๆ รองรับก็ได้มาสนับสนุนหรือพิสูจน์ ทั้งที่เป็นทั้งแนวทางในทางตัดสินใจเชื่อ ปฏิบัติ โดยมีอิทธิพลเหนือจิตใจของบุคคลและ มีการปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรม ซึ่งความเชื่อในวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าเป็นทั้งสิ่งยึดเหนี่ยวที่ทำให้เกิดความเจริญงอกงาม แสดงให้เห็นว่าถ้านักเรียน มีความเชื่อและปฏิบัติตามวัฒนธรรมชนเผ่าของตนอย่างเหนียวแน่น ก็จะนำมาซึ่งความสำเร็จตลอดจน การยอมรับนับถือในวัฒนธรรมในการปกครองภายในครอบครัวของชนเผ่า บิดาหรือผู้ปกครองจะมีอำนาจในการปกครอง ซึ่งสืบทอดต่อกันมาในหลายๆ รุ่น อาจทำให้นักเรียนที่ยึดมั่นในวัฒนธรรมและความเชื่อในการเชื่อฟังและคล้อยตามผู้ปกครอง หากผู้ปกครองเห็นคุณค่าของการศึกษามีโอกาส ที่จะได้รับการศึกษาต่อก็มีมากขึ้นด้วย แต่ ธานินทร์ ธราพร และคณะ (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า วัฒนธรรมประเพณี ภาษา เทศกาลปีใหม่ม้ง การลงผี ประชากรและครัวเรือน เศรษฐกิจของชุมชน การประกอบอาชีพ สังคมความเป็นอยู่ ที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ซึ่งเด็กนักเรียนจำนวนมากจะเข้าร่วมกิจกรรมครั้งละหลายวัน ทำให้นักเรียนและบางส่วนจะไม่ยอมกลับมาเข้าเรียนอีก ซึ่งอาจจะส่งผลเสียในโอกาสทางการศึกษาได้เช่นกัน

3. ด้านสถานศึกษา เป็นปัจจัยที่ทางอ้อมต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาโดยปัจจัยด้านสถานศึกษาวัดได้จากสภาพแวดล้อมภายในของสถานศึกษา การแนะแนวการศึกษา และสัมพันธภาพ ระหว่างครูกับนักเรียน เป็นอิทธิผลที่ส่งต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาในทางลบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขาดความตระหนักในการให้ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ หรือการแนะแนวการศึกษาที่ไม่ครอบคลุมชัดจน ทำให้นักเรียนหรือผู้ปกครองไม่มีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจในการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัฒนพงศ์ พวงทอง (2535: 110-116) ศึกษาองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนตนของนักเรียนชาวเขา จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การแนะนำ

สนับสนุนของครูและเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์ ต่อการตัดสินใจศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพราะการแนะแนวของสถานศึกษาหรืออาจารย์ยังไม่ต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพ ถ้านักเรียนได้รับการแนะแนวทางในการทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องแล้วนักเรียนย่อมจะมีแนวทางในการตัดสินใจในการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวเลี้ยงดูลูกหลานด้วยความรักและดูแลเอาใจใส่บุตรหลานอยู่เสมอส่งเสริมสนับสนุนให้บุตรหลานสามารถเรียนรู้และเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ

2. สถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรตระหนักและร่วมมือกันในการหาแนวทางสนับสนุนและส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสในการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาและการพัฒนาประเทศชาติที่ยั่งยืน

3. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บุคลากรทุกส่วนในสถานศึกษาและชุมชน ควรเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุนและส่งเสริม การพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ให้มีความเหมาะสม มีการบริหารจัดการที่ดี เพียงพอทั้งในเรื่องของสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ คุณภาพการสอนเพื่อให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพและสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งโรงเรียน และหน่วยงานต้นสังกัดที่สูงกว่า และสื่อสารมวลชนควร ให้ความสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาเป็นการพัฒนา โดยใช้หลักการวิเคราะห์โมเดลลิสเรลแบบคงที่สำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ควรเพิ่มเป็นภาพรวมในหลายพื้นที่ โดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างแหล่งพื้นที่ เพื่อให้ได้โมเดลที่มีลักษณะเฉพาะในของแต่ละพื้นที่เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาให้คลอบคลุมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ขวัญชีวัน บัวแดง, ประสิทธิ์ ลีปรีชา และปนัดดา บุณยสาระนัย. (2546). **วิถีชาติพันธุ์ในเมือง**. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คงเดช พรมยา. (2531). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อโอกาสการเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดอุตรดิตถ์**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

ธานินทร์ ธราพร และคณะ. (2547). **วัฒนธรรมม้งที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านทุ่งนาน้อย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย** . (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร. พะเยา.

บุญลือ วันทายนต์. (2524). ไสยศาสตร์. **พุทธจักร**, 35(6), 47.

พัฒนพงศ์ พวงทอง. (2535). **องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ กับการตัดสินใจศึกษาต่อ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของนักเรียนชาวเขา จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.

สมทรัพย์ อติชาติบุตร. (2541). **ปัจจัยส่งผลต่อการตัด สินใจศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี**. (ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **การวิเคราะห์โอกาสและคุณภาพการศึกษาของประชากรวัยเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานฯ.

_____. (2550). **โอกาสทางการศึกษาของเด็กอพยพต่างด้าวและเด็กชนเผ่าในจังหวัดสมุทรสาคร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานฯ.

สำราญ มีแจ้ง. (2544). **สถิติขั้นสูงสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: นิธิแอดเวอร์ไทซิ่งกรุ๊ป.

Yamane, Taro. (1973). **Statistics, An Introductory Analysis**, 2nd Ed. New York: Harper and Row.